

MANAS DOMAS

SARMĪTE FELDMANE

No agra pavasara līdz vēlam rudenim par to runā, to ierobežo, iznīcina, bet Ziemassvētkos izmanto kā skaistu dekoru telpām, pat salīdzina ar puzuriem, arī slavē kā medus augu. Tas, protams, ir Sosnovska latvānis, invazīvs, cilvēka veselībai bīstams augs. Pēc Valsts Augu aizsardzības dienesta aplēsēm, jo precīzu datu nav, latvāni aug ap 11 000 hektāru. 1995. gadā Latvija apstiprināja 1992. gada Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību. Valsts ir uzņēmusies novērst tādu svešu sugu introdukciju, kuras apdraud ekosistēmas, dzīvotnes vai sugas, kā arī kontrolēt vai izskaust tās.

Lai redzētu, kā pārvēršas lauki, mežmalas un upju krasti, kad tur iemitinās ievazātais svepatremnieks, nav tālu jādodas. Tēpat Priekulei, Viesītei, Vaives, Zaubes pagastā atrodas kārtīgas audzes. Sosnovska latvānis ir atzīts par invazīvu augu, tā izplatības ierobežošanu regulē Augu aizsardzības likums, tieši šim augam izstrādātie Ministru kabineta noteikumi "Invazīvo augu sugas — Sosnovska latvāņa — izplatības ierobežošanas noteikumi", pašvaldības pieņēmušas savus saistošos noteikumus. Bet visa atbildība, lai šos indīgos augus Latvijā iznīcinātu, uzticēta, pa-

Ziemā griestos spēlē gaismas spēles. Latvānis

reizāk sakot, novelta, uz zemes īpašnieku makiem. Savukārt pašvaldība uzrauga, koordinē un nodrošina latvāņu apkarošanas pasākumu izpildi savā administratīvajā teritorijā. Ja zemes īpašnieks uzticēto pienākumu nepilda, jāmaksā sods. Tā tas ir gadiem. Pašvaldības cenšas savējos atbalstīt gan ar nodokļu atlaidēm, gan grantiem, bet latvāņu piesārņotās platības acīmredzami nesamazinās.

Viedās administrācijas un reģionālās attīstības (VARAM) ministrs Edgars Tavors pagājušonedēļ nāca klajā ar aicinājumu pašvaldībām skaidrot zemes īpašniekiem, ka latvāņu izplatība jāierobežo, sodīt tikai tad, ja to nedara. Tajā pašā laikā Saeima izstrādā grozījumus Krimināllikumā, kuros paredzēts paplašināt un pastiprināt kriminālatbildību par noziegumiem pret vidi. Lauksaimnieku organizācija "Zemnieku saeima" iebilst, jo, viņuprāt, jaunajā regulējumā apzināts vides noziegums nav skaidri nodalīts no situācijas, kad zemes īpašnieks godprātīgi cīnās ar invazīvu sugu, bet nespēj to izskaust. Turklāt kriminālprocess var nozīmēt liegumu saņemt dažādas atbalsta maksājumus.

Vēl viena vēsts. Latvijas Banka izstrādājusi vadlīnijas dabas daudzveidības risku vērtēšanai kredītiestādēs. Tā pati "Zemnieku saeima" iebilst, jo kredītdēvējs zemes īpašnieku var atzīt par paaugstināta riska klientu tikai tādēļ, ka viņa īpašumā konstatēta invazīva suga, kuru viņš nav ieviesis un kuras

izplatību objektīvi nevar pilnībā kontrolēt. Šādā gadījumā finansējuma pieejamība varētu būt atkarīga nevis no uzņēmuma maksātspējas un saimniekošanas kvalitātes, bet no apstākļiem, par kuriem īpašnieks nav atbildīgs. Latvijas Bankā gan uzsver, ka ieteikumiem ir brīvprātīgs raksturs, bet zemnieki vērtē, ka kredītiestādes tos var iestrādāt kredītiestādes politikās.

Viss ap un par latvāņiem. Tikai neviens, ieskaitot VARAM, pat nesola, ka valsts varētu finansli atbalstīt latvāņu ierobežošanu.

Ne jau tikai Latvijā šis invazīvais augs rada problēmas. Kaimiņos tāpat tiek meklēti savi risinājumi. Arī Polijā, apkarot latvāņus, ir zemes īpašnieku pienākums. Regulāri tiek atvērtas īpašas mērķprogrammas invazīvo sugu apkarošanai, tiek izmantoti arī Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) līdzekļi, lai finansētu apjomīgus reģionālos latvāņu likvidēšanas projektus. Tiek uzturētas kartes, kur iedzīvotāji var ziņot par pamatītajiem latvāņiem, lai operatīvi ar dotāciju palīdzību uzsāktu to iznīcināšanu.

Mums patīk stāstīt, ka Lgaunijā viss ir labāk. Ja par latvāņu apkarošanu, tad — noteikti. Lgaunijā cīņa pret latvāņiem ir centralizēta, valsts finansēta un koordinēta programma, kas darbojas jau kopš 2005. gada. Latvāņus iznīcina neatkarīgi no zemes īpašuma veida vai piederības — valsts organizē un apmaksā darbus arī privātajās teritorijās, ja zemes

īpašniekam nav iespēju vai resursu. Tā kā par iznīcināšanu gādā valsts, Lgaunijā zemes īpašniekiem nav noteikti sodi, ja īpašumā aug latvāni. Sods var sekot tikai tad, ja īpašnieks apzināti vai atkārtoti jau attīrītā teritorijā ielaidis un izplata šos invazīvos augus.

Nav jau tā, ka Latvijā nekas nebūtu darīts, precīzāk, sāks darīt. Tas gan bija sen un ātri beidzās. 2006. gadā tika pieņemta valsts "Latvāņu apkarošanas septiņgades programma (2006–2012)". Septiņgades, jo zinātnieki uzskata, ka latvāņus var iznīcināt septiņos gados. Valsts atvēlēja aptuveni 110 000 latu latvāņu problēmas risināšanai. Šī nauda tika izmantota piesārņoto teritoriju izmērīšanai, datu bāzes veidošanai un kartes zīmēšanai. Jau tolaik bija skaidrs, ka latvāņu iznīcināšanai nepieciešami 12 miljoni latu. Vienīgais iespējams finansējuma avots bija lauksaimnieku Eiropas Savienības (ES) subsidijas, taču zemnieki iebilda, un citi finansējumi netika atrasti. Kā toreiz, tā aizvien. Taču 2017. gadā Integrētās audzēšanas skola izstrādāja unikālu un efektīvu metodi Sosnovska latvāņu apkarošanai ar selektīvo herbicīdu kombināciju. To šodien plaši izmanto, tas nekaitē nedz augiem, nedz gliemežiem un kukaiņiem. Pēc miglošanas nākamajā gadā laukā nav ziedošu latvāņu. Līdzeklis, protams, nav lēts, ar to drīkst strādāt tikai profesionāļi. Pirms tam latvāņu iznīcināšanai izmantoja pazīsta-

mo "Raundapu", bet tas nebija tik efektīvs, tāpat kā plaušana un duršana. Iedarbīgāka ir noganišana un regulāra lauku uzraudzība un graudaugu kultūru audzēšana. Katrs latvāņiem apaugušās zemes īpašnieks izmanto tās metodes, kuras var atļauties.

Runājam par bioloģisko daudzveidību, sargājam retus augus, atjaunojam dabiskās pļavas un ļaujam latvāņiem tūkstošos hektāru noplicināt augsnī, dabisko vidi pārvērst par bīstamu teritoriju. Kaut kas te nesader. Ēt pēc agresīvas augu nav agresīvas valsts vides politikas? Ir taču tik daudz ES fondu programmu vides sakopšanai, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. Kāpēc nevienam dabas un vides uzraugu, speciālistu, dabas draugu un sargātāju neuztrauc 11 000 hektāru Latvijas zemes.

Saprotams, taču, ka zemju īpašnieki ar latvāņiem galā netiks. Bez valsts ieinteresētības un atbalsta neiztik. Ja par sabiedrības izglītošanu, kā minēja ministrs E. Tavors — varbūt pavašara Lielajā tēlā doties durt latvāņus? Iesākumā mežmalās un upju krastos, lai rudenī nav sēklu, kurām doties iekarot jaunās teritorijas. Rudenī gan bez spectēra nedrīkst tuvoties ne latvāņa lapiņai.

Cik hektārus latvāņi aizņems pēc pieciem, desmit gadiem? Latvāņu izplatības ierobežošanas programmas 2006.–2012. gadam situācijas aprakstā teikts, ka "latvāņi ar dažādu izplatības intensitāti ir sastopami gandrīz visos Latvijas rajonos. 2002. gadā latvāņi aizņēma vairāk nekā 12 000 ha lielu platību. Nav precīzu datu, cik lielās platībās latvāņi ir sastopami pašlaik". Pagājuš gandrīz ceturtdaļgadsimts...□

Politikas patiesā puse

SALLIJA BENFELDE,
speciāli Druvai

Kopš ASV prezidenta Donalda Trampa otrās valdības ēras ne reizi vien no ekspertiem izskanējis, ka ir vērts skatīties uz Trampa darbību, nevis uz vārdiem. Vārdos Grenlande jau labu laiku būtu ASV teritorija, Kanāda — 51. ASV štats, bet Irāna noslaucīta no zemes virsmas. Un, protams, ASV būtu ieviesusi pret Krieviju "briesmīgas sankcijas". 2. septembrī, tikšanās laikā Ovālajā kabinetā, Tramps paziņoja: "Ukrainas prezidentam Volodimiram Zelenskim un Krievijas Federācijas nelegitimajam prezidentam jāizbeidz "mulķīgais karš". Es esmu ap-

turējis astoņus karus. Astoņus. Daži no tiem tika uzskatīti par daudz sarežģītāk apturamiem nekā šis karš, bet man tos izdevās apturēt," sacīja Tramps.

Pēc Trampa domām kara apturēšanu traucē naidīgums starp šo valsti vadītājiem. ASV prezidents apgalvo, ka ASV grib labas attiecības ar Krieviju, Ukrainu, ar visiem, jo tas ir ļoti biznesam. Biznesa intereses esot bijušas arī iemesls tam, ka Tramps uzaicināja Krievijas finanšu ministru Antonu Siluanovu uz G20 samitu, kas izraisīja sašutumu Eiropas valstu vadītājiem. Biežā neatbilstība starp vārdiem un darbiem ir radījusi neuzticību Trumpam un viņa ar Ukrainu saistītajai politikai, jo ASV prezidents ik pa laikam vai nu sola Ukrainai ļoti lielu palīdzību, vai arī apgalvo, ka palīdzību nopietni sa-

mazinās.

Kamēr ASV prezidents turpina savas "kara un miera" dejas, Krievijas prezidents sola vēl spēcīgākus triecienus Kijivai un par mieru nerunā.

1. septembrī publicēto Levadas Centra aptauju rezultāti liecina, ka Ukrainā notiekošajam seko līdzīgs puse Krievijas iedzīvotāju un atbalsts krievu joprojām ir augsts. Par miera sarunām ir seši no desmit aptaujātajiem, bet par kara turpināšanu ir trešdaļa iedzīvotāju. Vairāk nekā puse iedzīvotāju domā, ka specoperācija turpināsies vēl vismaz gadu. Bet seši no desmit respondentiem atzīst, ka karš kaut kādā veidā ir skāris arī viņu ģimeni.

Kopumā uz jautājumu, vai iedzīvotāji seko līdzī tam, kas notiek Ukrainā un saistībā ar to,

17 procenti atbildēja, ka notiekošajam seko ļoti rūpīgi, bet 30 procenti, ka seko diezgan uzmanīgi. Vairāk sekotāju, kuri notiekošajam seko ļoti rūpīgi, ir vīriešu vidū (19 procenti) un vecuma grupā virs 55 gadiem (27 procenti). To vidū, kas atbalsta Putinu, rūpīgi sekotāju ir 18 procentu, bet starp tiem, kuri Putinu neatbalsta, notiekošajam Ukrainā rūpīgi seko 14 procentu iedzīvotāju. Pilnīgi noteikti Krievijas armiju atbalsta 37 procenti, bet drīzāk atbalsta 31 procenti iedzīvotāju. Tātad armiju, kura pārkāpj jebkādas starptautiskās normas un izdara kara noziegumus, iedzīvotāju maz ticams, ka šos iedzīvotājus interesē ASV prezidenta Trampa domas par "mulķīgā kara" izbeigšanu.□

KOMENTĀRS

HALLO,
"DRUVA"

Zvani jau tūlīt
64161903,
64120586,
64127012.

◆ Bažas par iespējamo stāvlaukumu

"Man joprojām ir bažas, kā tiks regulēta satiksme Cēsīs, Vaļņu ielā, ja vecās pienotavas pagalmā izveidos autostāvvietu. Turklāt, lai iebrauktu vai izbrauktu no teritorijas, jābrauc tieši gar dzīvojamo māju. Kā jutīsies tās iedzīvotāji, ja tur nepārtraukti pārvietosies transportlīdzekļi! Gribētu, lai pašvaldība pastāsta, kā tieši plānots veidot stāvlaukumu," pāuda Vaļņu ielas iedzīvotāja.

Laikraksts Vidzemes novadiem

Druva

LV - 4100, Cēsīs, Gaujas ielā 8.
E-pasts: druva@apollo.lv
www.edruva.lv

Valdes priekšsēdētāja, redaktore Andra GAŅGE - 64161903.
Korespondenti: Sarmīte FELDMANE - 64120586,
Iveta ROZENTĀLE - 64122359, Līga SALNITE - 64122173,
Agnese LEIBURGA - 64161904. Korektore Dace MARAUSKA,
datorsalīcējs Dainis SPRANCIS - 64124559.

Reklāmas nodaļa, grāmatvedība:

tālr. 64122107, mob. tālr. 26430060,
e-pasts: reklama@druva.apollo.lv.

Iespiests SIA "Poligrāfijas grupa MŪKUSALA" tipogrāfijā Rīgā, Mūkusalas ielā 15A.
Izdevējs SIA "Cēsu Druva". Reģistrācijas apliecība nr. 1217.
"Druva" internetā: www.edruva.lv.
"Druva" iznāk otrdienās un piektdienās, indekss 3006.

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli. Par sludinājumu saturu atbild to iesniedzēji. Manuskriptus atpakaļ neizsniedz.